

Seznam příloh

Příloha 1 – Podklad pro polostrukturovaný hloubkový rozhovor

*Tento rozhovor slouží pro výzkum v rámci odborného článku **Hodnocení a klasifikace žáků ve výtvarné výchově, který bude napsán na katedře pedagogiky PedF UK. Všechna jména, data a jakékoliv poskytnuté informace budou anonymizovány.***

- 1. Co si představujete pod pojmem hodnocení? Co si představujete pod pojmem klasifikace?**
- 2. Je podle Vás hodnocení ve výtvarné výchově rozdílné od hodnocení v jiném předmětu?**
- 3. Co hodnotíte ve výtvarné výchově? Hodnotíte výsledek, průběh nebo vše dohromady?**
- 4. Je Vaše klasifikační stupnice 1 – 5 nebo pro sebe používáte jinou škálu?**
- 5. Měly by se podle Vás estetické předměty hodnotit a klasifikovat?**
- 6. Myslíte si, že by bylo lepší provádět slovní hodnocení u každého žáka ve výtvarné výchově místo klasifikace?**
- 7. Probíhá ve Vaší třídě skupinová diskuse nad výsledky žáků? Hodnotí žáci své spolužáky?**
- 8. Je rozdíl v práci s talentovanými a méně talentovanými žáky?**
- 9. Pracujete se vzorem?**
- 10. Provádíte sebehodnocení a sebereflexi po každé hodině? Provádíte nějakou formu sebereflexe?**

Seřad'te podle důležitosti následující prvky hodnocení:

Technická přesnost

Čistota výkresu

Kreativní invence žáka

Dodržení tématu

Dodržení postupu

Netradiční pojetí materiálu

Autenticita výtvarného projevu

.....

.....

.....

Příloha 2 – Polostrukturovaný hloubkový rozhovor č. 1

Pseudonym: Iveta

Téma: Hodnocení a klasifikace žáků ve výtvarné výchově na základní škole

Já: Tento rozhovor slouží pro výzkum v rámci psaní diplomové práce Hodnocení a klasifikace žáků ve výtvarné výchově, který bude napsán na katedře pedagogiky PedF UK. Všechna jména, data a jakékoliv poskytnuté informace budou anonymizovány. Souhlasíš s tím, abychom rozhovor udělaly?

I: Jo.

Já: Co si představuješ pod pojmem hodnocení?

I: Asi posouzení toho, jak ty děti zvládly naplnit to zadání. Něco se jim zadá a podle toho jak moc se jim to podařilo naplnit, podle toho jsou potom hodnoceny dobře nebo špatně.

Já: Co si představíš pod pojmem klasifikace?

I: Klasifikace je číselný vyjádření hodnocení, ale ne vždycky je to tak úplně snadný, protože klasifikačních stupňů je jenom pět.

Já: Je podle tebe rozdíl mezi hodnocením a klasifikací?

I: Rozhodně. Klasifikace má pět stupňů, ale hodnocení může být jakkoliv široký a může postihnout všechny klady a zápory práce nebo výsledku, což klasifikace nedokáže.

Já: Má se podle tebe hodnocení a klasifikace doplňovat?

I: Asi jo.

Já: Je podle tebe hodnocení ve výtvarné výchově rozdílné od hodnocení v jiném předmětu?

I: Hm.. myslím, že trochu jo, protože je potřeba brát v úvahu asi nějakou kreativitu, tak jak to dítě dokáže kreativně zpracovat zadanej úkol dejme tomu. To třeba v tý češtině nehodnotíš. Takže tam rozdíl bude.

Já: Je hodnocení podle tebe ve výtvarné výchově důležité?

I: Určitě, ve škole jo.

Já: *Je klasifikace ve výtvarné výchově důležitá?*

I: No vzhledem k tomu, že dnešní děti jsou zvyklý se vyjadřovat nebo poměřovat svůj úspěch klasifikací, tak je důležitá, protože jinak bez klasifikace nebudou dělat nic.

Já: *Takže tu klasifikaci bereš jako páku na žáky?*

I: Spíš motivaci. Určitej druh motivace.

Já: Co hodnotíš ve výtvarné výchově?

I: Jo (smích), tak asi naplnění nějakého zadání, schopnost kreativity, kreativního uchopení nějakého tématu, splnění nějakých cílů, který tam jsou zadaný.

Já: *Máš cíle dané předem?*

I: Měly by být.

Já: *A říkáš je žákům?*

I: Asi jo, v nějaký srozumitelný formě.

Já: *Hodnotíš tedy vše? Jak výsledek práce, tak i průběh?*

I: Rozhodně.

Já: *Jakým způsobem hodnotíš?*

I: Tak na konci hodiny, pokud to zvládnou časově, tak shromáždím všechny práce, který nějakým způsobem porovnávám. Spíš, než porovnávám, ukazuju na nich klady, co se povedlo a taky co se nepovedlo, a to, pokud možno bez uvádění jmen. Takže když se děti ptají, kdo to maloval, tak jim říkám, že to není důležitý, ale že důležitý je podívat se na to, jak je zvládnutej ten úkol.

Já: *A to děláš tak, že vystaviš práce na zem?*

I: Jo.

Já: *A kdo to hodnotí? Jen ty?*

I: Já spolu se žáky. Oni reagujou na nějaký moje otázky.

Já: *Všimla jsem si, že v tvé hodině, a to zejména v rámci diskuse máš velmi příjemnou atmosféru. Jak učíš žáky diskutovat?*

I: No já je to učím hnedka od začátku, co je dostanu. Řeknu jim, že pokud hodnotí svojí práci nebo práci spolužáka, musí mluvit srozumitelně a výstižně. Ona je to docela dřina vždycky na začátku, když to s nima zkouším (smích).

Já: *Odráží se podle tebe tvoje průběžné hodnocení prací v jejich následné klasifikaci?*

I: Určitě, to jí předchází a musí se v ní odrážet.

Já: **Je tvoje klasifikační stupnice 1-5 nebo používáš pro sebe jinou klasifikační stupnici?**

I: (smích) No klasifikace, kterou mám ve výtvarce mám jedna až tři. Pokud někdo opravdu vzdoruje tím, že nechce spolupracovat nechce naplňovat to téma, dělá něco jiného, neuposlechne ani na několik výzev a motivací, tak dávám čtyřku, pětku většinou nedávám.

Já: *Mohla bys vyjádřit slovy, co jednotlivé klasifikační stupně znamenají?*

I: no, jednička je to, kde se tomu člověku podařil naplnit ten cíl nebo se o to aspoň usilovně snažil, protože někdo to díky svým schopnostem nedokáže, ale když vidím, že se tu celou lekci usilovně snaží, tak má nárok na jedničku. Když se mu to až tak nepovede, má tam drobný nedostatky a jeho práce byla odpovídající tomu výsledku, tak má třeba dvojku. Trojku to mají takový ti matlové, co je to moc nebaví a snaží se dělat nějaký jiný věci, ale jsou ochotný se k tomu ještě jako vrátit, ale potřebují pořád dohled, motivaci a pořád potřebují vracet k práci a čtyřku teda mají ti který odmítají spolupracovat.

Já: *Jakým způsobem klasifikuješ? Kde klasifikuješ?*

I: Ve třídě jenom hodnotím a klasifikuju většinou pak sama, protože si ty práce ještě jednou prohlídnu, porovná si je a uvědomím si, jak to šlo. Myslím si, že v tý hodině by to bylo moc uspěchaný, že bych neměla čas nad tím přemýšlet. To by bylo na úkor kvality, kdybych to uspěchala.

Já: *Máš předem jasně stanovená kritéria, co budeš v práci hodnotit a klasifikovat?*

I: Více méně je mám, ale mám je jen v hlavě. Ve svý praxi už v hlavě (smích)

Já: *A sděluješ je žákům na začátku hodiny? Nebo je jim píšeš na tabuli třeba?*

I: No na tabuli jim je nepíšu, ani cíle hodiny jim na tabuli nepíšu. Já vím, že by se to možná mělo, ale mě tyhle věci unikaj, ale určitě jim předem řeknu, co je cílem té hodiny a jak se to mají snažit naplnit. Také jim říkám, co by měli dodržet při té práci, aby to mělo všechny náležitosti, které chci. Tím myslím barevnost, téma a tak dál. Ale chci po nich, aby tam vložili kus sebe a snažili se o tom tématu hlouběji přemýšlet.

Já: Měly by se podle tebe estetické předměty klasifikovat?

I: Rozhodně, v dnešním systému to jinak nejde. Asi, když ty děti chodí na zájmový kroužky, tak tam to samozřejmě není nutný, ale v tom systému školství, kde jsou ty děti od malička vychovávané k tomu, že jednička je prostě nejlepší, tak to tak prostě musí být.

Já: Myslíš si, že by bylo lepší provádět slovní hodnocení ve výtvarné výchově, než klasifikovat?

I: Já myslím, že by se to mělo doplnit, protože nakonec i rodiče to vyžadují. Spousta rodičů se nedokážou zorientovat ve slovním hodnocení. Zaprvé slovní hodnocení dá strašnou práci, nedokážu si představit, že bych to dělala u každé práce, každé tejdny, když mi projdou rukama, já nevím, stopadesát dětí, tak dělat stopadesát slovních hodnocení, to by mě asi zabilo (smích). A i ty rodiče často vyžadují, když si přečtou slovní hodnocení „No tak ale na jakou známku by to bylo?“ a děti to říkají taky, jo. „Tohleto máš pěkný, to se ti nepovedlo“ a to dítě řekne „A jakou byste mi dala známku?“ Oni to prostě vyžadují.

Já: Probíhá někdy v Tvých hodinách skupinová diskuse nad výsledky žáků?

I: Jo v závěru.

Já: *Hodnotí někdy žáci své spolužáky?*

I: Hodnotí, ale jenom jako, pokud možno řekla bych neagresivně. Rozhodně ne „Tohle je příšerný, cos to tam namaloval.“ Za prvé se snažím to dělat anonymně a za druhé se snažím, abychom si řekli, co se povedlo, co se nepovedlo, proč se to povedlo, proč se to nepovedlo.

Já: Je podle Tebe rozdíl v práci s talentovanými a méně talentovanými dětmi?

I: No Ježiš (smích). Samozřejmě je, protože ty talentovaní naplňují ty cíle daleko rychleji a kreativněji a učitel z toho samozřejmě taky má pozitivní pocity, radostný pocity z té práce, což taky občas potřebujeme.

Já: *Máš na ně stejné nároky? Tedy na talentované a méně talentované děti?*

I: No ty talentovaný musí samozřejmě odvést více práce, takže mám na ně větší nároky. Snažím se, když je to dítě talentovaný, posunovat ho, aby nezůstávalo na místě. Ono pochopí ten úkol, udělá ho poměrně dobře a poměrně rychle, ale zůstává v tom, že má určitou linku co umí a já se snažím tlačit do toho i co neumí, protože v tom věku neumí všechno, žejo, oni

říkají třeba „Ne, ne tohle já nechci dělat, tohle já neumím.“ A snažím se jim vysvětlit, že když budou dělat i to co neumí, tak se posunou dál.

Já: *A kdybys měla vysvětlit, co je podle Tebe talentovaný žák?*

I: Talentovaný žák je hodně kreativní a také zručnější v tý výtvarce.

Já: *A co je podle Tebe talent?*

I: Nějaká vrozená predispozice.

Já: **Jak hodnotíš talentovaného žáka a méně talentovaného žáka?**

I: No to právě záleží na těch nárokách. Ten talentovanej musí odvést víc a musí taky dovést práci taky. Snažím se je zaměstnávat celou tu lekci, to znamená, že když udělá ten úkol za polovinu lekce, tak nemůže druhou polovinu lekce zevlovat a dám mu doplňující práci a chci, aby tu práci udělal i když je třeba náročnější.

Já: **Pracuješ se vzorem?**

I: Moc ne, nechávám to na jejich kreativitě. Maximálně, když se učíme nějakou techniku, nebo nějaký kánon kresby postavy, ale je to spíš tak, že jim to stručně načrtnu na tabuli a smažu to.

Já: **Provádíš sebehodnocení a sebereflexi?**

I: Ne, to nedělám (smích). Já si to nějak sumarizuju v hlavě, že dneska to bylo fajn a dneska to bylo příšerný (smích). Je pravda, že hodiny se nedají zopakovat, protože jednou ta hodina může bejt bezvadná, ty děti na to reagujou a když to uděláš podruhý, tak je to najednou průšvih (smích). Vždycky si člověk z té hodiny odnáší nějaký pocit, nikdy tam nejseš netečnej kus, vždycky na tebe ta hodina nějak působí. Ale nikam si to nepíšu.

Já: *Znáš pojem reflektivní dialog?*

I: Ne.

Já: **Kdybys měla seřadit podle důležitosti následující prvky hodnocení, jak by to podle Tebe bylo?**

I: Já mám ráda tu autenticitu, i když někdo prostě to pochopí nějak jinak a udělá to po svým s nadšením, tak to mě baví. Takže na první místo bych dala autenticitu, pak kreativitu,

netradiční pojetí materiálu, to jsou podle mě důležité věci. Hm.. (pauza) Dodržení tématu, postupu to už je méně důležité a pak nějaká technická přesnost. To je důležité když se dělá třeba perspektiva, tak pak, jo, jinak to nepotřebuju a čistota výkresu (...) No, co to je čistota? (smích) Samozřejmě, když kreslej tužkou, tak se snažím, aby to nebylo kolem moc zpatlaný, ale ono někdy to podlehne té autenticitě, nebo té kreativě (smích).

Příloha 3 – Polostrukturovaný hloubkový rozhovor č. 2

Pseudonym: Lenka

Téma: Hodnocení a klasifikace žáků ve výtvarné výchově na základní škole

Já: Tento rozhovor slouží pro výzkum v rámci psaní diplomové práce Hodnocení a klasifikace žáků ve výtvarné výchově, který bude napsán na katedře pedagogiky PedF UK. Všechna jména, data a jakékoliv poskytnuté informace budou anonymizovány. Souhlasíš s tím, abychom rozhovor udělaly?

L: Ano.

Já: Tady máš pár otázek, které představují to, na co se tě budu zhruba ptát. V klidu si to přečti.

L: Jo.

Já: Co si představuješ pod pojmem hodnocení?

L: Je to činnost učitele, kdy kriticky posuzuje tu práci žáka. Jakože jestli odpovídá požadavkům učitele. No mě přijde, že ze začátku musí ten člověk ty děti trochu poznat, aby věděl, čeho až jsou schopný a ten výkres nebo to co dělají to odfláknou nebo to dělají opravdu precizně, takže když já něco hodnotím, tak nehodnotím to, že tenhle výkres je ošklivej, ale hodnotím to, čeho je ten danej žák schopen, co nejlíp umí dokázat v té hodině. Každý má to hodnocení individuální bych řekla, ale i globálně, jak to jde těm žákům přece jen každá třída, čím jsou starší, tak tím to umí líp a to samozřejmě udává nějaký to měřítko hodnocení. Snažím se to hodnotit individuálně podle toho, jaký má to dítě schopnosti

Já: Takže zohledňuješ při hodnocení talent?

Lenka: Jo, rozhodně zohledňuju talent i to, jak se ten žák snaží.

Já: Co si představuješ pod pojmem klasifikace?

L: Tak u nás je to klasicky známkování, samozřejmě jsou školy, kde se dělá ústní klasifikace a tak. Častokrát si říkám, že by možná bylo lepší těm dětem třeba ve výsledku místo nějakých známek na vysvědčení tak jim napsat třeba, aby míň ten výkres patlali (smích). Hodnotit i

to, jak to dítě funguje, ne jenom to, co to dítě nakreslilo, ale celkově prostě jak se snaží, že v sobě něco má, ale akorát to vždycky odbyde a tak.

Já: Jaký je rozdíl, podle Tebe, mezi hodnocením a klasifikací?

L: Pro mě klasifikace asi přijde, že se dávají vyloženě známky 1, 2 3 a tak dále, zatímco hodnocení může být obsáhlejší, třeba ústní a souvisí spolu. Ale podle mě by stačilo to hodnocení jako takový, prostě ústní. I třeba v průběhu roku by se dali dávat nějaký známky, a el spíš aby ty děti věděli, že se pohybují v tom žebříčku a že se můžou zlepšit. Protože zpětně, když jim člověk tahle něco řekne, tak oni nemají to srovnání s těma ostatníma.

Já: Takže pro tebe je důležité, aby se ty žáci mohli srovnat s vrstevníky, co oni dělají a jak si stojí?

L: No rozhodně.

Já: Je podle Tebe hodnocení ve výtvarné výchově rozdílné od hodnocení v jiném předmětu?

L: Určitě, protože v jiných předmětech nehodnotím talent, ale prostě učím ještě fyziku a tam je to tak, že buď to dítě to má dobře a chápe to anebo to má špatně a nechápe to. Tam v tý fyzice chci vždycky, když se něco počítá, tak chci mít přímo ten výpočet, abych viděla, že tomu to dítě rozumí, takže hodnotím v podstatě to, jestli to dítě to chápe nebo nechápe a jestli to má dobře, zatímco v těch uměleckých předmětech je to opravdu individuální. Jsou tady děti, který umí udělat hezkej obrázek, když chtějí a když se snaží a když mají zrovna dobrej den, že je to baví a pak mají ty špatný dny, kdy je to nebaví a strašně to odfláknou a neodevzdávají mi práci odpovídající dvěma hodinám, takže podle toho je pak známkuju a já jim to říkám, že když se nesnažej, tak tu známku nebudou mít dobrou a když se snažej a třeba se jim to tolik nepovedlo, jsou z toho třeba sami nešťastný, tak já jim tu dobrou známku dám, protože vím, že se snažili.

Já: Je hodnocení podle tebe ve výtvarné výchově důležité?

L: Tak jako záleží, kam ty děti po tom kam půjdou. Základní škola je opravdu taková globální, jednomu jde tohle druhému tamto, tak když to dítě potom má to zaměření umělecký, že chce jít někam takhle, že ví že jsou v tom dobrý a vědí, že se můžou víc zaměřit na to, co budou chtít dělat v budoucnosti tak potom je to dobrý.

Já: *Takže chápu to dobře, že podle tebe to hodnocení není nezbytné?*

L: Tak jako já si myslím, že jsou žáci, kterým je úplně jedno, co jim dám za známku.

Já: *Já jsem se tě ptala ale na hodnocení. Je podle tebe hodnocení ve výtvarce důležité?*

L: Jo takhle. Tak to si myslím, že je u všech důležitý. Protože ty děti se ptají pořád „A na co nám to bude?“, ale já si myslím, že je spousta profesí a věcí, kterými se člověk učí, že se hodí alespoň něco nakreslit, třeba když chce člověk někomu druhými předat nějakou myšlenku a ten druhý si to neumí představit, tak mu to nějak načrtnout, takže si myslím, že je to jedna ze základních věcí, co by člověk měl aspoň trochu ovládat v životě, aby mohl líp komunikovat s lidma a líp předávat svoje vize.

Já: Co hodnotíš ve výtvarné výchově?

L: No.. Hodnotím samozřejmě.. jedno kritérium je, že děti, který to mají třeba nejlepší ten výkres, nejhezčí, pak jsou ty děti co mají ten výkres nejhorší a podle toho já si uspořádám celkově ten žebříček podle toho, jak budu hodnotit ty ostatní výkresy.

Já. *Takže už předem víš zhruba, jakou budeš dávat známku těm průměrným?*

L: Spíš chodím v průběhu a a koukám, jak kdo dělá a tak samozřejmě vím, že tyhle to mají hezčí, támhle to mají horší a plus mínus, když se podívám na ty ostatní výkresy, tak asi vím. Nebo třeba, když vím, že někdo tady byl nešťastnej, že si něco polil, nebo se mu to nepovedlo a celou dobu se snažil a pracoval, tak mu za to zase nedám špatnou známku, jenom proto, že se mu stala nějaká nehoda, ale dám mu dobrou známku proto, že vím, že se snažil.

Já: *A hodnotíš blízkost toho, jak jsi to předvedla ty a jak to nakreslili žáci?*

L: ne, to ne, právě naopak, Já od těch dětí chci, aby používaly co nejvíc svojí fantazii. Ne všichni jsou toho schopní (smích), já se pak snažím jim něco vždycky nakreslit na tabuli a právě jim říkám, aby se zamyslely a zkusily tam vymyslet něco svého a ne jen to, co tam kreslím já. Spoustu věcí, co jim dávám za práci tak jim ani neukážu žádnou předlohu, já jim jenom vysvětlím, co po nich chci, ukážu jim třeba jenom kousek nějakýho příkladu, jak by to mělo vypadat, aby věděli, co mají dělat jako trochu, ale jinak se snažím, aby co nejvíc rozvíjely svojí fantazii, aby vymejšlely vlastní hlavou a neobkreslovali to, co někdo udělal před nima.

Já: *Jakým způsobem hodnotíš práce? Já jsem koukala, že jsi hodnotila slovně, ale asi si to nikam nepíšeš, jako třeba nějaká „pluska“.*

L: To si nepíšu, já si to pamatuju, když někdo pracuje a když někdo nepracuje. Ale jinak se snažím vždycky průběžně to obcházet a říct jim, co je dobře a co mají vylepšit a tak.

Já: *Odráží se podle tebe tvoje průběžné hodnocení žákovských prací v jejich následné klasifikaci?*

L: To se odráží právě tím, že vidím, že ty žáci buď pracujou nebo nepracujou, jestli tady vyrušují a tak dále.

Já: Je tvoje klasifikační stupnice 1-5 nebo používáš sama pro sebe jinou klasifikační stupnici?

L: No.. asi bych tu klasifikační stupnici dala vyšší, protože já to třeba dělám tak, že jim dávám podtržený ty jedničky, když někdo třeba ten obrázek má vážně hodně dobře. Protože mám ty děti, který se snažily, dělaly celou hodinu v rámci svých schopností a není to třeba obrázek, kterej by se dal někam vystavovat, ale já jim tu jedničku dám, protože je to možná jejich nejlepší vůle to, co mi předvedly, ale pak to není srovnatelný s obrázkem nějaký holky šikovný, která to má naprosto na jiný úrovni ten výsledek a těm právě dávám aspoň ty podtržený jedničky, abych to měla nějak odlišený. Jinak by se asi hodila nějaká vyšší škála.

Já: *Ale sama pro sebe ji nemáš.*

L: Klasifikační stupnici mám posunutou o tu jednu podtrženou známku, jakože to je pak úplně nejlepší z těch nejlepších.

Já: *Kdybys mohla říct slovy, co znamená jednotlivý stupeň známky, tak jak bys to definovala?*

L: Tak jednička to dávám většinou žákům, co celou hodinu pracujou, snažej se, maj ten obrázek krásnej a daj si na tom záležet, což je na tom vidět žejo, když to někdo jinej tam rozpatlá odflákne to a tak dále. Některý dokonce dělají nad rámec toho, co mají dělat. Hlavně tam taky zohledňuju, když právě ty děti používají svou vlastní fantazii a když jim říkám, aby si tam vymysleli něco vlastního e ne to, co jim říkám já a oni si vymyslí ty věci mnohem víc, tak to jim zohledním a odráží se to ve známce. Dvojka, to je pak většinou, to mívají děti, který se do toho nějak zamotaj anebo pracujou celou dobu, ale nechce se jim to precizně vypracovávat. Trojku mají většinou takový patlalové, ale když mám, teď to беру od konce,

tak když mám pětku, tak většinou pětku dávám lidem, který mi neodevzdali vůbec nic, protože jsou i takový, který v těch třídách, který celou hodinu nedělají nic.

Já: *Takže dáváš pětky.*

L: No dávám taky pětky, ale to jsou takový děti, který... já nevím, za mě, když jsem chodila na tu školu tak by byli na nějaký zvláštní škole, jo (..) ale v dnešní době se ty děti dávají do těch stejnejch škol, což nedělá úplně dobrotu, protože pak ty děti, který maj ten potenciál se něco naučit, nějak se zlepšit, vyvíjet, tak jsou strašně bržděný téměř dětma, který musí učitel pořád usměrňovat, napomínat.

Já: *Dobře, takže pětku dáváš těm, co nic neodevzdají.*

L: Jo.

Já: *A čtyřku?*

L: Když je fakt na tom obrázku minimum (...) jo, třeba tyhlecty, oni si minule dělali to pozadí, dokreslovali něco, takže když jsme dělali to pozadí a měl by tam bejt jenom žlutej pruh místo celýho pozadí, tak je to na čtyřku. Trojka je třeba ten obrázek jakože „Joo tady vám něco odevzdávám a je tam tu a tam flek, kterej nejde ani rozeznat, ale zase pracoval, něco dělal, takže za to má trojku a nemá na to úplně talent nebo tak. Ty, co mají ten talent, tak to jsou spíš ty jedničky, dvojky, ale ta čtyřka je za to, že aspoň při tý hodině něco dělal. Jsou taky takový, který nedělají vůbec nic, nenosí si žádný pomůcky a tak. A ta trojka je za to, že obrázek má hotovej, ale nějak se u toho nepředřel, prostě rychle tam něco naflákal.

Já: *Jakým způsobem klasifikuješ?*

L: No já si je vždycky zavolám do řady ke katedře, kde v jedný ruce drží ten obrázek a v druhý žakovskou a u tý katedry se rozhodnu, co mu dám.

Já: *A říkáš mu, za co přesně tu známku má?*

L: Jo, třeba, že si s tím dal záležet, že je to vidět anebo že to prostě odfláknul a je to taky vidět.

Já: *A klasifikuješ ještě nějak jinak než u katedry?*

L: No mám občas obrázky, kde si úplně nejsem jistá, kterou tu známku jim dát, tak se jich ptám sama, co oni by si dali, když se podívají na ty ostatní děti. Teda kam by se jako zařadili oni sami. (...) Ale taky jsem si říkala, že bych někdy vyzkoušela skupinový hodnocení, že by si to nějak hodnotili navzájem. Oni si to totiž taky tak navzájem hodnotí, když tady

pobíhají jako „Jé hele ten to má hezký, ten bude mít určitě jedničku a já budu mít asi horší známku“ a tak.

Já: *Máš předem stanovená kritéria, co budeš v práci hodnotit a klasifikovat?*

L: Ne, to nemám.

Já: *Takže nesdělujetež žákům na začátku hodiny jasná kritéria za, co bude jaká známka a co tam na tom obrázku musí být?*

L: Tak samozřejmě mám nějakou představu, jak by ten výkres měl vypadat, ale to je většinou (...) no buď to dělám s nima a vždycky jim řeknu, co na to potřebují, jak si maj dát papír na šířku na výšku žejo a pak buď jim řeknu, jak to maj dělat nebo jim to ukážu anebo to maluju s nima a popisuju, jak se to dělá, aby to pochopili a viděli to, jak se to dělá a tak.

Já: Mají se podle Tebe estetické předměty klasifikovat?

L: Já si myslím, že tyhle předměty, jako je výtvarka, by se měly klasifikovat. Ono bohužel většina těch dětí na ty základce, často řešej na tom předmětu jenom tu známku. Jsou samozřejmě takový, který baví ten předmět, ale pak kluci některý že jo tak ty to nebaví a ty to dělají vyloženě pro tu známku a kdyby jim za to člověk nedal známku nebo jim nevyhrožoval (smích) nějakou známkou tak oni nebudou dělat vůbec nic. Vidím v tom takovou páku na ty děti. Ale to je zase problém u rodičů, že mají těm dětem vysvětlit, že ve škole se prostě pracuje. Jsou samozřejmě alternativní školy, kde se to dá řešit jinak, ale je prostě potřeba od těch dětí, aby fungovaly, pracovaly s tím učitelem, protože když to nedělaj, tak já je nemůžu jim dát jako hodinu, že jim nic klasifikovat nebudu, protože z toho by byla zoologická

Já: Myslíš si, že by bylo lepší provádět slovní hodnocení ve výtvarné výchově, než klasifikovat?

L: No, jako, asi by to musela být takhle postavená škola, která na to slovní hodnocení hodně dbá. Nejde to takhle udělat, že se rozhodnu, že ve svém předmětu prostě budu slovně hodnotit a nebudu klasifikovat. Podle mě ani ty děti to nebudou chápat, protože to takhle mají nastavenej žebříček teda jako ty stupně těch známek, jak mají fungovat, jestli jsou dobrý nebo špatný a pak by tomu taky nerozuměli. Pro mě to slovní hodnocení by byl třeba se dává známka v pololetí nebo na konci, tak jim za to dát známku plus jim k tomu napsat nějaký

rady, jak pracovat, co zlepšit, co naopak chválím anebo tohle slovní hodnocení řešit s rodičema, aby věděli.

Já: A kdyby sis ted'ka odmyslela, že pracuješ na téhle škole, kde je tradice klasického klasifikování, hodnotila bys raději slovně?

L: Kdybych to nebrala na tuhle školu, tak bych hodnotila hlavně slovně. Říct tomu dítěti hlavně. Když vidím, že to dítě má třeba talent, ale odflákne tu práci, nebo zbytečně něco rozpatlává nebo jsou taky některý, který nad tím moc přemejšlej a pak tam taky dělají nesmysly, tak jim jenom vysvětlit v čem je ten jejich problém v čem se můžou zlepšit, tak je i touhle formou povzbudit.

Já: Probíhá někdy v Tvých hodinách skupinová diskuse nad výsledky žáků?

L: Tady ne. Tohle jsme dělali na střední škole, a to mi přijde reálnější něco takového dělat. Tady kdyby se spustila nějaká skupinová diskuse tak to by bylo asi špatný, protože ty děti nejsou schopný vyjádřit svůj názor nad těma věcma ostatních žáků. Oni by začli rvát jeden přes druhýho.

Já: Myslíš si, že je to tím, že nejsou na to připravené, nebo je to na ně příliš složité?

L: Složitý to pro ně určitě není, ale spíš na to nejsou připravený. Nemají totiž takovej řád, co jsme měli my. Oni tady překřikujou jeden druhýho, a když jeden člověk má koordinovat 26 dětí tak je to těžký a kord, když jsou ještě namíchaný s těma dětma, které by měly být na úplně jiný škole. Tak samozřejmě kdyby tady zůstaly děti, který mají správně od tý normální školy chodit, tak s nima by se už dalo nějak domluvit.

Já: Myslíš si, že je to dobrý nápad skupinová diskuse nad výsledky žáků?

L: No nápad je to určitě dobrej, jen jak říkám, musíš mít na to asi dobrou třídu a ne tolik dětí pohromadě, co na sebe pořád ječí.

Já: Je podle tebe rozdíl v práci s talentovanými a méně talentovanými žáky?

L: To si myslím, že ani ne. Tady je to tak namíchaný, že já třeba vidím u některých žáků, co nemají až takový talent a snaží se, tak jim třeba víc radím, jak to dělat a ty víc talentovaný ani nepotřebujou moc radit, tak ty nechám víc pracovat samostatně. Mám na ně v podstatě stejný nároky, jen tu klasifikaci zohledňuju.

Já: Provádíš sebehodnocení nebo sebereflexi?

L: No většinou po tý hodině, a tak zpětně si rekapituluju, jak ty děti reagovaly a jak pracovaly.

Já: *A jakou formou?*

L: V hlavě, nikam si to nepíšu.

Já: *Slyšela jsi někdy pojem reflektivní dialog?*

L: Ne.

Já: Kdybys měla seřadit podle důležitosti následující prvky hodnocení, jak by to podle Tebe bylo? Samozřejmě je můžeš ještě doplnit.

L: Asi dodržení tématu jako první, pak kreativitu. Tyhle dvě bych dala jako nejdůležitější. Možná ta kreativita by byla na prvním místě a pak se ta práce prostě musí týkat toho tématu. Autenticita je podle mě spojená s tou kreativitou, protože co je kreativní, to je podle mě autentický. Ta technická přesnost to bych dala pryč, protože to bych s nima musela něco rýsovat. A to je asi všechno.

Já: *Ještě poslední otázka. Dost jsi zmiňovala talentované děti. Co je pro Tebe talent?*

L: No talentovaný žák je pro mě žák, co to má jakoby vrozený a když maluje nebo kreslí, tak mu to jde samo a dokáže se výtvarně vyjádřit daleko líp. Jsou to většinou děti, který mají ty obrázky hezký oproti těm ostatním.

Příloha 4 – Polostrukturovaný hloubkový rozhovor č. 3

Pseudonym: Andrea

Téma: Hodnocení a klasifikace žáků ve výtvarné výchově na základní škole

Já: Tento rozhovor slouží pro výzkum v rámci psaní diplomové práce Hodnocení a klasifikace žáků ve výtvarné výchově, který bude napsán na katedře pedagogiky PedF UK. Všechna jména, data a jakékoliv poskytnuté informace budou anonymizovány. Souhlasíte s tím, abychom rozhovor udělaly?

A: Ano

Já: Co si představujete pod pojmem hodnocení?

A: No je to asi nějaký proces, kdy se jeden snaží o posouzení toho, jestli ten druhý udělal to, co má. Když to vztáhnu na mojí práci, tak se snažím hodnotit, do jaký míry ten žák splnil nebo nesplnil zadání. Takže je to proces, kdy se posuzuje splnění nebo nesplnění toho zadání.

Já: Takže jde ve vašich hodinách o to, zda žák splnil nebo nesplnil zadání? Nebo zohledňujete ještě něco?

A: Tak jestli splnil nebo nesplnil, tak to asi gró celého hodnocení. Ale je jasný, že zohledňuju i ten přínos žáka do těch výtvorů.

Já: Co si představíte pod pojmem klasifikace?

A: Klasifikace jako taková je prostě nějaký rozdělení. Když se jedná o klasifikaci ve škole, tak je to zkrátka přidělení určitý známky k určitému výkonu. Když je ten výkon dobřej, dám dobrou známku, když není dobřej, dám horší známku.

Já: Je podle Vás rozdíl mezi hodnocením a klasifikací?

A: No to rozhodně. Hodnotím spíš slovy, že jim k tomu, co vytvořili něco řeknu. Kdežto u klasifikace dostávají známku.

Já: Má se podle Vás klasifikace a hodnocení doplňovat?

A: myslím si, že jo. V dnešní době jedno bez druhého nemůže bejt. Hlavně v dnešní době nemůžeme existovat bez klasifikace, protože rodiče chtějí, aby žáci dostávali známky.

Já: Myslíte si, že je to způsobené dnešní dobou? Nebo jste to tak vnímala už dříve?

A: To si nemyslím, že by to bylo dobou. Já si myslím, že to tu takhle je už strašně dlouho. Rodiče se ve známkách zkrátka líp zorientují a vědí, na čem to dítě je.

Já: Je podle Vás hodnocení ve výtvarné výchově rozdílné od hodnocení v jiném předmětu?

A: Tak to rozhodně je. Protože v tý výtvarce tam učitel hodnotí nějakou kreativitu, něco, co to dítě vytvořilo skrze spontaneitu. Kdežto v češtině budu hodnotit to, jestli to napsal dobře nebo ne. Jako je jasný, že třeba ve slohových pracích taky hodnotím kreativitu, ale je to trošku něco jinýho. V tý výtvarce se můžou ty děti víc vyřádit, nebo jak to říct. A to hodnocení jde s tím ruku v ruce.

Já: Je podle Vás tedy hodnocení ve výtvarné výchově důležité?

A: Já si myslím, že jo, jinak ty žáky nikam člověk neposune. Problém je v tom, jaká ta třída je. Máme tu třídy, který fungují skvěle, nebojí se experimentovat a baví je to. Jenže tu máme taky jiný třídy, který se vůbec na tu práci nesoustředí a ta práce s nima je pak strašně složitá.

Já: Je klasifikace ve výtvarné výchově podle Vás důležitá?

A: Rozhodně jo, právě kvůli těm rodičům. A taky žáci ví prostě, jestli jim to jde nebo ne. Myslím si, že to má určitý motivační efekt.

Já: Co hodnotíte ve výtvarné výchově?

A: No já hodnotím to, jak ty žáci průběžně pracují. Snažím se jim poskytnout nějakou zpětnou vazbu o tom, jak pracují, na co si dát pozor. Ale pak taky hodnotím i to, jak ten produkt vypadá. Jestli splnili zadání, jestli pracovali a jenom nekecali během hodiny a taky jestli tam vnesli něco svýho.

Já: Jakým způsobem hodnotíte?

A: No když je čas, tak si rozložíme ty produkty na ten velký stůl a obcházíme to a zastavujeme se u těch věcí a povídáme si o tom. Je pravda, že někdy na to prostě není čas a tak mi to jen odevzdají.

Já: A v tomto případě hodnotíte jen Vy nebo i žáci?

A: Nejdřív to hodnotím já a pak postupně dávám prostor tomu, kdo se chce vyjádřit.

Já: Odráží se podle Vás Vaše hodnocení v klasifikaci?

A: Jako jestli to, co jim říkám, jestli má vliv na výslednou známku?

Já: *Ano.*

A: No tak to je jasný. Protože když třeba někomu říkám, že by bylo dobrý, aby se na něco zaměřil a on to ignoruje a třeba ještě dělá bordel, tak nemůže ode mě čekat dobrou známku.

Já: Je vaše klasifikační stupnice 1 - 5 nebo pro sebe používáte jinou škálu?

A: Já myslím, že 1 – 5 je dostačující. Nevidím důvod, proč by měla být širší, protože ty jednotlivé známky jsou docela výstižný. Navíc taky nechápu, proč by třeba žák nemohl dostat z práce pětku. Nepracuješ a nic neděláš? Tak jakou jinou známku bys chtěl? To mě vždycky dokáže vytočit, když to někde slyším, že za pět žák nemůže dostat z výtvarky. Může.

Já: *Mohla byste vyjádřit slovy, co jednotlivé klasifikační stupně znamenají?*

A: Tak pětku dostane ten, kdo nic neudělá a ještě dělá bordel. A to mi věřte, že takový žák se najde skoro všude. Čtyřku dostane ten, kdo nesplnil zadání, ale aspoň něco na tom výkresu má. Spíš to dávám za tu snahu, že se úplně neflákal. Trojku dávám za to, když tam někdo částečně splnil zadání, ale je to třeba takový upatlaný. Zkrátka je to dobrý, ale ne zas na dvojku. Dvojku dávám těm, který splnili zadání, je to celkem pěkný, ale chybí tam ten vklad toho žáka. No a jedničku dávám těm, který splnili zadání, snažili se a mají to opravdu pěkný. Je tam zkrátka vidět ta kreativita toho žáka a to jsou většinou ty talentovaný, který je ta práce baví.

Já: *Jakým způsobem klasifikujete?*

A: No většinou když mají tu práci hotovou tak ke mně přijdou, já se na to podívám a dám jim tu známku. Musím si u toho nějak v hlavě srovnat, jak pracoval, co jsem mu během tý výuky říkala a pak mu tu známku dám.

Já: *A komentujete tu známku? Jestli žák přesně ví, za co jí dostal.*

A: No tak řeknu mu, že se mi třeba líbí to pozadí, že vybral dobrý barvy a že to celý zkrátka hraje nějak dohromady. Nebo mu řeknu, že vím o tom, že se na to vyprdnul a že je to na tom prostě vidět.

Já: *A klasifikujete ještě jinde než ve třídě?*

A: No tak když nestíhám, tak to oznámkuju v kabinetu a napíšu jim to do bakaláře a pak na další hodině jim řeknu, jestli se někdo chce zeptat, za co známku má a já jim to řeknu i ústně.

Já: *Máte předem jasně stanovená kritéria, co budete v práci hodnotit a klasifikovat?*

A: Jako nemám rozhodně udělanou nějakou tabulku, že bych si to fajfkovala (smích). Ale rozhodně to pro sebe stanovený mám, sice ne na papíru, ale mám.

Já: Sděluje tato kritéria žákům před hodinou?

A: To jim asi úplně nesdělují, spíš jim prostě vysvětlím, co po nich chci a upozorním je na to, že tam chci třeba výraznou barevnost nebo takovou a takovou kompozici. Hlavně musí dodržet téma.

Já: Měly by se podle Vás estetické předměty klasifikovat?

A: Rozhodně, jak jsem řekla, je to v zájmu dětí i rodičů. Vědí, kde si stojí a vědí, že se můžou zlepšovat, ale třeba i zhoršovat. Hlavně ten školskej systém je tak nastavenej a já si nedovedu představit, co by se dělo, kdyby se najednou známkování zrušilo. Já si myslím, že by nastal totální chaos (smích). Rodiče by si nějaký slovní hodnocení nečetli, na to by se vyprdli a stejně by chtěli pak od učitele slyšet, jakou známku jim dám.

Já: Ta další otázka shodou okolností úzce souvisí se slovním hodnocením. Myslíte si, že by bylo lepší provádět slovní hodnocení u každého žáka ve výtvarné výchově místo klasifikace?

A: No jak říkám ani náhodou. Nikdo z učitelů na takovou situaci momentálně není připravenej a pochybuju, že by na to přistoupili i rodiče. Oni prostě chtějí slyšet, jakou známku jim dám a podle toho si řeknou „Aha Pepík má trojku, tak to není tak zlý, ale není to ani nejlepší.“ Kdybych jim napsala hodnocení na A4, tak si nic nepřečtou a na třídních schůzkách za mnou přijdou a budou s ptát, jestli je to dobrý nebo ne. Navíc psát ta hodnocení, tak to bych musela mít asi nafouknutý čas nebo nevím (smích). To je prostě taková šílená zátěž, že si to neumím v praxi představit.

Já: Probíhá ve Vaší třídě skupinová diskuse nad výsledky žáků? Hodnotí žáci své spolužáky? V podstatě na tuto otázku jste mi odpověděla, když jsme se bavili o hodnocení práce žáků.

A: No jak jsem říkala, dám ty hotový věci na ten velkej stůl a nějak o tom diskutujeme. Žáci hodnotí své spolužáky, ale samozřejmě já je koriguju, aby se nestrhla nějaká ostrakizace

někoho. V tomhle je třeba tahle činnost strašně náročná, a když vím, že se něco nedaří celý třídě, tak je to třeba kratší.

Já: *A považujete skupinovou diskusi za dobrý nápad?*

A: Kdybych jí nepovažovala za dobrý nápad, tak to nedělám (smích).

Já: Je rozdíl v práci s talentovanými a méně talentovanými žáky.

A: Já bych ráda řekla, že není, ale to bych lhala. Na těch dětech poznáte, kdo má nebo nemá talent na výtvarku. Je to vidět i z toho zapálení a samozřejmě z těch výtvorů. Já se snažím těm víc talentovaným nechat větší prostor v tý tvorbě, aby se mohli líp realizovat. Těm méně talentovaným dávám spíš jasnější pokyny, co mají dělat, aby se nad tím nehroutili.

Já: *Takže máte na talentované děti větší nároky?*

A: Rozhodně. Musí se víc snažit a dát do toho mnohem víc, než ty netalentovaný. Snažím se je tak někam dostat, třeba právě trošku dál, než ty netalentovaný.

Já: *Co je podle Vás talent?*

A: No je to vlastně nějaká vloha, která umožňuje vykonávat určitou činnost, třeba tu výtvarnou, s lehkostí a kreativitou. To talentovaný dítě se u tý práce tolik nenadře a jde mu to s lehkostí.

Já: Pracujete se vzorem?

A: Vždycky jim na začátku toho, když něco děláme, ukážu možný způsob zpracování tématu. Oni to tak rychleji pochopí, než kdybych jim to slovně popisovala. Pak jim to nechám na stole pro inspiraci, kdyby si nevěděli rady.

Já: Provádíte sebehodnocení a sebereflexi po každé hodině?

A: To se musím zamyslet (smích). No asi jo, protože po hodině si vždycky promyslím, jaká ta hodina byla, co se povedlo a co se nepovedlo a snažím se pak toho zpětně vyvarovat. U těch hodin opravdu strašně záleží na tom, jakou tu třídu učíte. A podle toho se odvíjí taky to, jestli se toho víc povede nebo nepovede.

Já: *A píšete si někam ty poznatky?*

A: To si nikam nepíšu. Já si na to vždycky vzpomenu, co dělat jinak.

Já: *Znáte pojem reflektivní dialog?*

A: Ne.

Já: Seřad'te podle důležitosti následující prvky hodnocení. Je to podle Vás a Vašeho uvážení a můžete tam nějaké prvky doplnit sama.

A: No já bych na první místo dala asi dodržení tématu a dodržení postupu. To dělá často těm dětem problém. Pak bych dala autenticitu, potom technickou přesnost. Potom bych dala asi (pauza) čistotu výkresu. Pak kreativní invenci a pak netradiční pojetí materiálu. A sama bych tam asi přidala jen ochotu spolupracovat s učitelem.

Příloha 5 – Podklad pro polostrukturovaný hloubkový rozhovor

Pozorovací arch

Třída:

Datum a čas pozorování:

Vyučovací hodina:

Počet žáků ve třídě:

dívky:

chlapci:

Vyučovací předmět:

čas	popis činnosti žáků	činnost učitele	Klima ve třídě	poznámky

Sledování průběhu hodiny

	čas	poznámky
Námět, téma hodiny, návaznost na RVP		Námět – Téma – RVP -
Cíl hodiny		stanoven – ano / ne
Motivace		

Činnost pedagoga		
Rušivé vlivy, nekázeň		
Administrativa, inkluze		
Reflektivní dialog		

Hodnocení, klasifikace		
Složení třídy (rozmístění třídy)		
Evaluace a sebereflexe pedagoga		

Komunikace

Komunikující	Učitel Žák Žáci jiní
Zaměření komunikace	Jednosměrná Obousměrná
Skupina	Velká skupina Malá skupina Dyáda
Skupina	Formální Neformální
Vztahy mezi komunikujícími	Symetrické

	Asymetrické
Převážný iniciátor komunikačních aktů	Učitel Žák Žáci
Rozmístění komunikujících v prostoru	Sálové Ve tvaru L Ve tvaru U Ve tvaru O Modulové Jiné
Jazyk komunikace převážně	Spisovný Hovorový Obecný Dialekt Slang

Nonverbální komunikace učitele

Intenzita hlasu

Velmi tichý	1	2	3	4	5	Velmi hlučný (křičí)
-------------	---	---	---	---	---	-------------------------

Tempo řeči

Velmi pomalé	1	2	3	4	5	Velmi rychlé
--------------	---	---	---	---	---	--------------

Pauzy řeči

Většinou nenáležitě	Většinou náležitě (logické, dramatické)
---------------------	---

Barva hlasu

Nevýrazný hlas	1	2	3	4	5	Nadsazený hlas (např. zpívá)
----------------	---	---	---	---	---	---------------------------------

Pohled

Většinou nesleduje očima třídu	Většinou sleduje očima třídu
Zaměřený většinou na stejné žáky	Zaměřený rovnoměrně na většinu žáků

Poloha těla

Většinou sedí	Většinou stojí	Většinou chodí
---------------	----------------	----------------

Postoj

Většinou strnulý	Většinou uvolněný
------------------	-------------------

Gestikulace

chybí	1	2	3	4	5	přehnaná
křečovitá	1	2	3	4	5	přirozená